

Representantforslag 106 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Geir Jørgen Bekkevold

Dokument 8:106 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Geir Jørgen Bekkevold om helsehjelp til papirløse migranter

Til Stortinget

Bakgrunn

Beregninger viser at det er mellom 5 og 8 millioner udokumenterte, irregulære eller papirløse innvandrere i Europa. Statistisk sentralbyrå (SSB) anslår at det i Norge oppholder seg rundt 18 000 mennesker som ikke har papirer på lovlig opphold. Organisasjoner som arbeider på innvandringsfeltet, anslår at dette tallet er noe lavere, og Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) opererer med et estimat på mellom 5 000 og 10 000 personer. Denne gruppen mennesker er ofte ikke synlig for myndighetene, og de får i svært liten grad den hjelpen de har krav på i kraft av menneskerettighetene Norge har forpliktet seg til å respektere – spesielt når det gjelder helse. Forslagsstillerne er kjent med at Røde Kors og Kirkens Bymisjon driver et helsesenter der papirløse migranter kan få behandling i Oslo. Det er også et frivillig tiltak i Bergen. Utover dette finnes ikke konkrete tiltak i Norge. Forslagsstillerne mener det er et prisverdig initiativ, men vil påpeke at det offentlige også har et ansvar, og at den berørte gruppen ikke burde være avhengig av slike frivillige initiativ for å få den hjelpen de trenger.

Om papirløse

Det kan være ulike årsaker til at mennesker oppholder seg uten lovlig oppholdsgrunnlag i Norge. Det

kan være mennesker som har fått visum eller oppholdstillatelse på falskt grunnlag, mennesker som har utløpt visum eller oppholdstillatelse, tidligere asylsøkere som har fått endelig avslag på sine søknader, og det kan være mennesker som har kommet til landet som aldri har registrert seg hos myndighetene. Det antas at tidligere asylsøkere er den største gruppen av papirløse. Personer utsatt for menneskehandel er også en del av gruppen papirløse. Noen nasjonaliteter går igjen i denne gruppen i Norge, og land som Afghanistan, Mongolia, Somalia, Irak, Etiopia, Eritrea og Nigeria er høyt representert. Felles for de papirløse personene er at de er en svært sårbar gruppe, både når det gjelder utnyttelse fra arbeidsgivere, smuglere og bakmenn. Papirløse migranter kan utsettes for vold og utnyttelse, men vil motvillig henvende seg til myndighetene i frykt for å bli oppdaget og arrestert.

Retten til helsehjelp

I dag har voksne papirløse migranter etter forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket av 2012, kun rett til øyeblikkelig hjelp eller helsehjelp som ikke kan vente. Alle gravide som oppholder seg i riket har rett til nødvendig helsehjelp før og etter fødsel, herunder svangerskaps- og barselomsorg. Men siden de ikke er medlem av folketrygden, må de selv betale for helse-tjenester. Det sier seg selv at det for en papirløs migrant er tilnærmet umulig å betale kostnaden for helsetjenestene. Dette faktum, i tillegg til redsel for å bli oppdaget og meldt til politiet, gjør at mange ikke kan eller våger å oppsøke hjelp. I tillegg praktiseres det i dag ulikt fra lege til lege hva som blir vurdert som akutt, og det kan derfor være tilfeldig hvem som blir hjulpet gjennom det primære helseapparatet.

Mange land i Europa har tatt grep for å gjøre helsetjenester tilgjengelig for papirløse migranter. I Nederland skal papirløse gis nødvendig helsehjelp, og dersom pasientene ikke er i stand til å betale for helsehjelpen, kan den som yter hjelp kreve refusjon fra et eget fond som myndighetene har satt av. I Sveits har papirløse rett til helsehjelp, og utgiftene for papirløse uten forsikring dekkes av enten sosialhjelpen, helseinstitusjonen, egenbetaling eller et system med forsikring med tilbakevirkende kraft. Også i Sverige har man nå utvidet adgangen til rett til helsehjelp uansett behov der papirløse tilbys helsetjenester på lik linje med asylsøkere.

Retten til helse er en menneskerett etter Menneskerettighetserklæringen av 1948, og er en rettighet som har blitt understreket igjen i Den internasjonale konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ICESCR), som i 2005 var blitt ratifisert av praktisk talt alle europeiske land. Forslagsstillerne viser til rapporten fra FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 13. desember 2013, som uttrykker bekymring for at papirløse migranter i Norge ikke har tilgang til mer omfattende helsehjelp. Rapporten anbefaler norske myndigheter å ta grep for å sørge for at papirløse migranter får tilgang til nødvendig helsehjelp, med henvisning til ar-

tikkel 12 i ICESCR, som slår fast at helsehjelp skal være tilgjengelig for alle, uten diskriminering.

Forslagsstillerne viser videre til Helsedirektoratets rapport av mai 2009, Migrasjon og helse – utfordringer og utviklingstrekk, som kommer med en rekke anbefalinger som kan bedre tilgang til helsehjelp for papirløse migranter.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at også papirløse migranter gis eksplisitt rett til forebyggende og kurative helsetjenester i primærhelsetjenesten, inkludert rett til å stå på liste til fastlege.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at tilbudet for sårbare grupper papirløse migranter, som barn, personer med funksjonshemninger, gravide kvinner og eldre, er på linje med tilbudet til befolkningen for øvrig.
3. Stortinget ber regjeringen utarbeide ordninger for finansiering av helsetjenester til ubemidlede papirløse.

25. april 2017

Olaug V. Bollestad

Rigmor Andersen Eide

Geir Jørgen Bekkevold